

Nr 649.

Av herr Sjölin och fru Sandström, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 213, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Kungl. Maj:ts proposition nr 213 till 1952 års riksdag med förslag till ny lagstiftning rörande beskattning av fysiska personer grundar sig på 1949 års skatteutrednings betänkande. I vissa avseenden kan man enligt vår mening säga, att propositionen innehåller förbättringar, men en del avvikelser från skatteutredningens förslag måste karaktäriseras som försämringar. Dessutom synas oss i andra fall icke i någotdera förslaget berättigade anspråk på rimliga hänsyn till skattedragarna ha tillgodosetts. Vi vilja därför till riksdagens övervägande framföra följande alternativ till modifikationer av propositionens förslag.

Ortsavdrag för änklingar, änkor och frånskilda.

Skatteutredningens förslag att änklings eller änka skall medgivas Ortsavdrag såsom gift skattskyldig för det beskattningsår, under vilket andra maken avlidit samt för det därpå följande beskattningsåret, har departementschefen tyvärr icke upptagit. Vi dela skatteutredningens mening att denna lösning vore välbetänkt med hänsyn till att änklingar eller änkor eljest drabbas av en skärpning i beskattningen genom andra makens död. Samtidigt kan den efterlevande makens ekonomiska situation ha direkt försämrats på grund av dödsfallet. Utredningen säger, att denna fråga är av så stor betydelse att den kräver sin lösning.

Propositionens förslag, att ogifta (varmed jämställas änklingar, änkor och frånskilda) med barn tillerkännas Ortsavdrag med 50 % högre belopp än ensamstående skattskyldiga, innebär för en del skattskyldiga en förbättring men kommer icke att beröra ifrågakommande kategorier, när barn icke finnes.

Vi skulle därför vilja föreslå, att änklings, änka och frånskild skola medgivas Ortsavdrag som gift skattskyldig för det år äktenskapet av ena eller andra orsaken upplösts ävensom för det därpå följande beskattningsåret samt att i de fall änklings, änka eller frånskild ha barn under 16 år att försörja för följande år medgivas Ortsavdrag med 50 % högre belopp än ensamstående skattskyldiga åtnjuta.

För övriga ogifta med barn bör propositionens förslag om 50 % högre Ortsavdrag än för ensamstående antagas av riksdagen.

Förvärvsavdrag för gift kvinna med egen arbetsinkomst.

Enligt nu gällande bestämmelser äger gift kvinna, som under året haft inkomst av rörelse eller eget arbete, vid taxering till statlig inkomstskatt åtnjuta avdrag med hälften av nämnda inkomst, dock högst 1 000 kronor. 1949 års skattekommitté har med hänsyn till den utformning den givit sitt skatteförslag ansett egentligt förvärvsavdrag principiellt onödigt men har dock funnit sig böra förorda ett mindre, fast och för alla gifta yrkeskvinnor lika förvärvsavdrag till ett belopp av 300 kronor. En del reservanter ha dock i särskilda yttranden motiverat förslag om större förvärvsavdrag.

Bland de remissinstanser, myndigheter och sammanslutningar, som yttrat sig över utredningen, ha de flesta uttalat sig för högre förvärvsavdrag än kommittémajoriteten. Det av herrar Petrén och Sandberg reservationsvis framförda förslaget fyller detta krav och förefaller i stort sett väl avvägt. Det innebär, att förvärvsarbetande hustru med barn under 16 år skall ha rätt att avdraga 20 % av sin inkomst upp till 8 000 kronor samt att annan förvärvsarbetande hustru skall ha rätt att avdraga 10 % av inkomsten upp till denna gräns, dock icke i något fall mindre än 300 kronor. Maximiavdraget för hustru med barn blir alltså 1 600 kronor och för hustru utan barn 800 kronor. Länsstyrelsen i Gävleborgs län samt TCO och Yrkeskvinnornas samarbetsförbund uttala sig för herrar Petréns och Sandbergs härövan återgivna förslag. Reservanterna föreslå vidare, att 300-kronors avdraget skall utgå till alla förvärvsarbetande gifta kvinnor, alltså även till dem som deltaga i mannens jordbruk eller rörelse. Detta förslag synes oss välbetänkt och bör enligt vår mening genomföras.

Departementschefen accepterar emellertid varken kommittémajoritetens eller herrar Petréns och Sandbergs förslag utan upptar i stället som sitt förslag det beräkningssätt, som föreslagits i ett särskilt yttrande i skatteutredningen av herrar Henriksson och Rehn, innebärande att förvärvsavdraget i den mån inkomsten därtill förslår skall för hustru med barn och egen arbetsinkomst utgöra 300 kronor jämte 10 % av inkomsten, sammanlagt dock högst 1 000 kronor.

Då enligt vår mening detta förslag icke tillräckligt beaktar nödvändigheten av att stimulera gifta kvinnor till egen arbetsinsats för produktionens höjande eller kulturlivets främjande, anse vi oss icke kunna biträda detta förslag.

Att som i detta fall göres helt utesluta gift kvinna utan barn men med egen arbetsinkomst från möjligheten att erhålla förvärvsavdrag synes oss icke riktigt. Gifta kvinnor, vare sig med eller utan barn, ha ovedersägligen en del kostnader för inkomstens förvärvande såsom herrar Petrén och Sandberg framhålla i sin reservation, vari det vidare anföres följande, som vi vilja understryka: »Inom gruppen förvärvsarbetande hustrur ha de med barn kostnader, som övriga icke behöva vidkännas. En differentiering till förmån

för de barnfamiljer, där hustrun förvärvsarbetar, synes därför berättigad. Med nuvarande arbetskraftsbrist synes det vara ett samhällsintresse att underlätta för gifta kvinnor, som så önska, att taga förvärvsarbete. Åtskilliga kvinnor ha en dyrbar utbildning, som det är angeläget att de få användning för. Det är därför påkallat att lätta sambeskattningseffekten även i de inkomstskikt, där den specialutbildade arbetskraften finnes.» Även om det finnes goda skäl antaga att under en viss inkomstgräns i huvudsak endast deltidarbete förekommer, som kan motivera ett mindre förvärvsavdrag, behöver det dock inte alltid vara fallet. Det förefaller oss därför riktigt, såsom departementschefen anför, att någon förhöjning av förvärvsavdraget inträder även vid inkomster under 3 000 kronor, när det gäller kvinnor med barn. Vi komma därför till den slutsatsen, att förvärvsavdraget bör beräknas enligt departementschefens förslag för inkomster under 3 000 kronor och enligt herrar Petréns och Sandbergs förslag för inkomster mellan 3 000 kronor och 8 000 kronor. Detta skulle innebära, att förvärvsavdraget för gift kvinna med barn skulle utgöra 100 % vid en inkomst av 333 kronor, 70 % vid 500 kronor, 40 % vid 1 000 kronor, 30 % vid 1 500 kronor, 25 % vid 2 000 kronor, 22 % vid 2 500 kronor och 20 % vid 3 000 kronor, liksom för alla inkomstbelopp däröver upp till 8 000 kronor. Detta inkomstbelopp utgör maximigränsen för förvärvsavdragets beräkning, som alltså blir högst 1 600 kronor.

För gift kvinna utan barn bör förvärvsavdraget beräknas enligt herrar Petréns och Sandbergs förslag, alltså till 300 kronor upp till 3 000 kronor och därefter till 10 % av inkomsten upp till 8 000 kronor, som även i detta fall utgör maximigränsen för avdragets beräkning. Förvärvsavdraget blir alltså i detta fall högst 800 kronor.

Änka eller fränskild hustru med barn under 16 år och med egen arbetsinkomst bör enligt vår mening ha rätt till samma förvärvsavdrag som gift kvinna med barn, då hon helt visst må få vidkännas en del kostnader för inkomstens förvärvande.

Å s. 12 har intagits en grafisk framställning, varav de av oss föreslagna förvärvsavdragens storlek, konstruktion och inbördes förhållande närmare framgå.

Skattepliktsgräns för förmögenhet.

För närvarande inträder skatteplikt, när den beskattningsbara förmögenheten överstiger 30 000 kronor. 1949 års skatteutredning föreslår att gränsen för skatteplikten höjes till 40 000 kronor. Detta förslag är enhälligt när det gäller ensamstående person, men beträffande äkta makar ha herrar Jons-son, Hagberg, Petrén och Sandberg föreslagit, att gränsen sättes till 60 000 kronor för båda makarna tillsammans.

I åtskilliga remissyttranden har förordats en högre gräns för skatteplikten än den av utredningen föreslagna. Så har Sparbanksföreningen ansett, att skattepliktsgränsen bör ligga *väsentligt högre upp än 40 000 kronor*, helst till åtminstone 60 000 kronor. Den nu gällande gränsen 30 000 kronor sattes från början alldeles för lågt enligt Sparbanksföreningens mening.

Flera remissinstanser ha också yrkat på att en högre gräns fastställes för äkta makar. Riksskattenämnden säger t. ex. »De sakkunnigas förslag om gränsen för skattepliktens inträde synes icke stå i god överensstämmelse med förslaget i övrigt. Om äkta makar skola samtaxeras vid förmögenhetsbeskattningen, torde nämligen konsekvensen kräva, att skattepliktsgränsen för makar sättes högre än för en ensamstående. Riksskattenämnden förordar att så måtte ske.»

Länsstyrelsen i Jönköpings län finner, »att sambeskattningen för makar, vilken av utredningen med övertygande skäl befunnits oundviklig vid övergången från icke beskattningsbart belopp till beskattningsbart belopp, kan åstadkomma mycket otillfredsställande resultat. En utväg att åtminstone minska denna olägenhet vore att bestämma minimum för makar *till väsentligt högre belopp* än för ensamstående.» Länsstyrelsen i Kalmar län framhåller, att en högre gräns för äkta makar även borde innebära en värdefull stimulans till ökat sparande i de lägre förmögenhetsskikten. Detta synes oss vara ett starkt skäl för en högre skattepliktsgräns för äkta makar.

Departementschefen framhåller, att enligt hans mening vissa skäl tala för ett högre belopp än 40 000 kronor fritages från beskattning, och förordar som lämplig gräns 50 000 kronor. Departementschefen anför vidare: »Däremot är jag icke benägen att frångå den hittills gällande ordningen med en enhetlig skattepliktsgräns för alla skattskyldiga.» Departementschefen har sålunda icke accepterat de skäl, som särskilt riksskattenämnden och länsstyrelsen i Jönköpings län framhållit som ur sambeskattnings synpunkt absolut avgörande för kravet på högre skattepliktsgräns för äkta makars förmögenhet.

De skäl, som departementschefen anger för en enhetlig skattegräns, synas oss föga bärande. Att sambeskattningen i och för sig kan medföra en ökad beskattning vid äktenskaps ingående kan väl inte vara skäl för att också ge förmögenhetsbeskattningen sambeskattningsseffekt, när detta tydligen i stort sett kan undvikas eller mildras genom en så enkel åtgärd som att för äkta makar flytta upp skattepliktsgränsen. Den omständigheten, att vid ena makens död beskattning inträder vid ett lägre förmögenhetsbelopp och att förmögenhetsskatten då på en gång ökar, är naturligtvis en olägenhet, men icke större än att den bör tagas, eftersom man kan antaga, att den i regel kompenseras flera gånger om under den tid ifrågavarande skatt icke uttagits. Om man antar, att det högre belopp, som skall medgivas äkta makar i enlighet med reservanternas förslag, fastställes till 20 000 kronor mer

än för ensamstående, skulle detta för den efterlevande maken innebära en skatteökning av 100 kronor. Helt visst är det enklare tekniskt sett med en gemensam skattepliktsgräns, men olägenheterna med två olika gränser äro faktiskt ganska obetydliga och sålunda inte ens av den storleksordning, som departementschefen synes vilja göra gällande. Intervallerna för de olika procentsatserna kunna sålunda inte alls behöva förskjutas utan kunna som utredningens reservanter föreslagit bli precis desamma i båda fallen. Den första intervallens övre gräns kan sålunda i båda fallen, som i samtliga presenterade alternativ föreslagits, bestämmas till samma belopp, 100 000 kronor.

Enligt vår mening finnas, som av det anförda framgår, starka skäl för högre skattepliktsgräns för äkta makar än för ensamstående.

Vad avvägningen av de skattefria förmögenhetsbeloppens storlek beträffar synes det riktigt att utöver vad förut anförts också taga hänsyn dels till den stora värdeminskning som sparkapital undergått, dels till den kraftiga höjningen av taxeringsvärdena vid årets fastighetstaxering. Det förefaller därför rimligt, att den av departementschefen föreslagna skattepliktsgränsen, 50 000 kronor, fastställles för ensamstående och att motsvarande gräns för äkta makar höjes med 20 000 kronor till 70 000 kronor.

Med stöd av vad vi sålunda anført få vi hemställa,
att riksdagen måtte besluta,

- A 1) att änklings, änka och fränskild skall medgivas ortsavdrag som gift skattskyldig för det år äktenskapet upplösts ävensom för det därpå följande beskattningsåret,
 - 2) att i de fall änklings, änka eller fränskild har barn under 16 år att försörja från och med det tredje året efter äktenskapets upplösning skall medgivas ortsavdrag med 50 % högre belopp än ensamstående skattskyldig åtnjuter,
 - 3) att övriga ogifta med barn under 16 år skall medgivas ortsavdrag med 50 % högre belopp än ensamstående skattskyldig åtnjuter,
- B 1) att förvärvsarbetande gift kvinna med barn under 16 år skall vara berättigad till förvärvsavdrag uppgående till 300 kronor jämte 10 % av inkomsten upp till 3 000 kronor, vid denna inkomst motsvarande 20 %, och därefter denna procentsats, 20 %, av inkomstbeloppet upp till 8 000 kronor, d. v. s. högst 1 600 kronor,
 - 2) att förvärvsarbetande gift kvinna utan barn skall vara berättigad till förvärvsavdrag uppgående till 300 kronor för inkomster upp till 3 000 kronor och därefter till 10 %

av inkomstbeloppet upp till 8 000 kronor, d. v. s. högst 800 kronor,

- 3) att ensamstående med barn under 16 år skall ha rätt till samma förvärvsavdrag som gift kvinna med barn under 16 år,
 - 4) att ett förvärvsavdrag av 300 kronor skall utgå till alla gifta kvinnor, som deltaga i mannens jordbruk eller rörelse
- C 1) att gränsen för skattepliktig förmögenhet för ensamstående skall fastställas till 50 000 kronor,
- 2) att gränsen för skattepliktig förmögenhet för makar skall fastställas till totalt 70 000 kronor.
- D att vederbörande utskott utarbetar erforderlig lagtext.

Stockholm den 29 april 1952.

Bengt Sjölin.

Ragnhild Sandström.

FÖRSLAG TILL BERÄKNING AV FÖRVÄRVSAVDRAG FÖR GIFT KVINNA.

GIFT KVINNA MED BARN

TILL 3 000 KR.: 300 KR. + 10 %. DÄREFTER 20 %.

GIFT KVINNA UTAN BARN

TILL 3 000 KR.: 300 KR. DÄREFTER 10 %.

GIFT KVINNA MED BARN

PETRENS OCH SANDBERGS FÖRSLAG.

GIFT KVINNA UTAN BARN

DEPARTEMENTSCHEFENS FÖRSLAG.

